

Коренєва О.Г, доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

ПЕРСПЕКТИВИ ВИЗНАЧЕННЯ СПРАВЕДЛИВОЇ ВАРТОСТІ

В умовах руху до застосування банками України вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) як норми прямої дії та необхідності підготовки нормативно-правової бази з бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності у повній відповідності до вимог МСФЗ, важливим є врахування та адаптація змін до діючих стандартів та прийнятих нових в облікових політиках банків.

В цьому контексті важливим є набуття чинності МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості» з 1 січня 2013 року. Сфера застосування цього стандарту охоплює як первісну, так і подальшу оцінку, яка вимагає використання справедливої вартості для цілей розкриття інформації.

Оцінка справедливої вартості за вимогами цього стандарту повинна базуватися на припущенні, що даний актив або пасив є предметом обміну шляхом упорядкованої операції між учасниками ринку з метою продажу активу або передачі пасиву в день проведення оцінки відповідно до поточної кон'юнктури ринку. Банк має оцінювати справедливу вартість, базуючись на тих самих припущеннях, що їх робили б учасники ринку при визначенні ціни, зважаючи на те, що при цьому вони намагалися б найкращим чином забезпечити свої економічні інтереси. При цьому не дозволяється використовувати такі системи оцінки, що продукуватимуть результати, які не визнаватимуться іншими учасниками. На відміну від МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання і оцінка», відповідно до якого справедлива вартість – це сума, на яку можна обміняти актив або виконати зобов'язання при здійсненні операції між добре поінформованими, взаємно незалежними і зацікавленими сторонами, МСФЗ 13 роз'яснює, що справедлива вартість – це ціна, яку можна було б отримати у разі продажу активу або під час передачі зобов'язання при здійсненні упорядкованої операції між учасниками ринку, тобто це є вихідна

ціна, яка базується на ситуації на ринку, а не прив'язана до конкретного суб'єкта господарювання.

Щодо ієрархії встановлення справедливої вартості, то виділяються три рівні, залежно від ступеня використання спостережуваних і спостережених даних.

Вхідними факторами першого рівня є котирувальні ціни (невідкориговані) на активному ринку на такі самі активи або пасиви; вхідні фактори другого рівня – це дані, відмінні від котирувань, що входять до першого рівня, які є спостережуваними стосовно активу або зобов'язання прямо або побічно, тобто прямий або опосередкований вплив яких на даний актив або зобов'язання наразі є помітним; третій рівень – спостережені дані.

Банки обов'язково повинні розкрити інформацію про методи оцінки та вхідні фактори, що використовувалися для розрахунку справедливої вартості.

Відповідно до МСФЗ 13 можливі: ринковий, прибутковий або витратний підходи до оцінки. При цьому використання будь-яких методик повинне забезпечувати реалістичні оцінки, враховуючи ринкову інформацію настільки, наскільки це можливо.

Проведений аналіз змін та розвитку підходів до визначення справедливої вартості, дає розуміння того, що в умовах кризи, коли ринки змінюють свої параметри, або є неактивними, підвищується значення професійного судження для оцінки справедливої вартості. Справедлива вартість повинна вимірюватись з точністю і консервативністю, враховуючи можливі діапазони оцінок, експертні думки і досвід у виборі прийнятної вартості.

Тобто, достовірність показників фінансової звітності значною мірою залежить від достовірності визначення справедливої вартості активів та пасивів банку. В свою чергу, МСФЗ 13 вводить в дію розширені вимоги до розкриття інформації, щоб допомогти користувачам фінансової звітності з розумінням техніки оцінки, що була використана при визначенні справедливої вартості і впливу справедливої вартості на прибутки і збитки.

Коренева, О.Г. Перспективи визначення справедливої вартості [Текст] / О.Г. Коренева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (8–9 листопада 2012 р.) / ред. А.О. Єпіфанов. – Суми : УАБС НБУ, 2012. – С. 105-107.